Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w Gminie Raszyn na lata 2021-2025

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE RASZYN NA LATA 2021- 2025

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....3
2. Przemoc w rodzinie - podstawy teoretyczne i słownik pojęć z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....4
3. Założenia programowe.....10

4. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie..... 13
5. Rekomendacje.....21
6. Cele i zadania Programu.....21
7. Zakładane efekty.....22
8. Finansowanie Programu.....22
9. Ewaluacja 22

1. Wstęp

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w art. 18 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególna ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej, zwłaszcza przez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej.

Nie budzi wątpliwości fakt, że zadaniem państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych.

Przemoc w rodzinie jest jednym z podstawowych zagrożeń zarówno dla rodzin rozumianych jako instytucja, podlegająca ochronie i opiece państwa, jak i dla ich poszczególnych członków.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Aktem prawnym regulującym działania wszystkich podmiotów wobec przemocy

w rodzinie jest głównie znowelizowana Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” .

Procedura NK została opracowana w ten sposób, aby połączyć kompetencje wszystkich instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i tworzyć warunki do podejmowania współpracy już od momentu interwencji.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;

- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;

- pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w znalezieniu miejsc w ośrodkach wsparcia;

- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W celu efektywnego i zintegrowanego działania przeciw przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym opracowano Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy dla gminy Raszyn na lata 2021-2025, zwany dalej Programem.

W Programie zostały zawarte podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie, regulacji prawnych, realizatorów, adresatów programu, zakładanych efektów.

Cele i zadania Programu, a także źródła jego finansowania zostały sformułowane na poziomie ogólnym, umożliwiającym ich rozwinięcie i uszczegółowienie,

adekwatnie do aktualnych potrzeb lokalnych. Skuteczność programu zależy od wielu czynników, w tym m.in. dobrego rozeznania środowiska przez służby odpowiednio przygotowane, zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami, kompleksowej współpracy lokalnych służb i instytucji w ramach pracy w Gminnym Zespole Interdyscyplinarnym, a przede wszystkim motywacji dokonania zmian i wyjścia z kryzysu przez rodziny dotknięte problemem przemocy.

Niniejszy Program stanowi plan działań instytucji i organizacji zobowiązanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie, a tym samym przyczyni się do usprawnienia lokalnego systemu przeciwdziałania i ograniczenia ww. zjawiska.

2. Przemoc w rodzinie- podstawy teoretyczne i słownik pojęć z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Osoba najbliższa

Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r., w rozumieniu art. 115 § 11 definiuje "osobę najbliższą”, którym jest: małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu.

Dobra osobiste

Dobra osobiste przynależne każdemu człowiekowi wskazane w art. 23 kodeksu cywilnego to w definicji wartości niematerialne w szczególności: zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska. Pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przyznanej innym przepisami prawa.

Przemoc - opis problemu

Przemoc według ustawowej definicji zawartej w art. 2 pkt. 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to **„jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”**.

Zapis ustawy zatem w konkretny i szczegółowy sposób porządkuje wiedzę dotyczącą przemocy i obszaru jej występowania.

Zgodnie z roboczą definicją przemoc domowa to działania lub rażące zaniedbania dokonywane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę sił lub władzy i powodujące u nich szkody lub cierpienie, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne czy psychiczne).

Charakterystyka przemocy

- jest intencjonalna – zamierzone działanie człowieka mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby dotkniętej przemocą;
- siły są nierównomierne - jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Osoba doznająca przemocy jest słabsza a osoba stosująca przemoc silniejsza;
- narusza prawa i dobra osobiste – osoba stosująca przemoc wykorzystuje przewagę

  siły, narusza podstawowe prawa osoby doznającej przemocy (np. prawo

  do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.);

- powoduje cierpienie i ból – osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie osoby doznającej przemocy na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że osoba poszkodowana ma mniejszą zdolność do

samoobrony.

Formy przemocy

- **przemoc fizyczna:** popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
- **przemoc psychiczna:** wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.
- **przemoc seksualna:** wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.
- **przemoc materialna/ekonomiczna:** odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.
- **zaniedbanie:** zaniedbanie emocjonalno-intelektualne, niezaspokojenie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych (brak opieki, chłód, obojętność)

Bardzo rzadko sprawca stosuje wobec swojej ofiary jedną formę przemocy. Zwykle wykorzystuje różne jej postacie, na przemian łącząc je tak, aby uzyskać pełną kontrolę nad osobą doznającą przemocy. Zachowanie osoby stosującej przemoc może wywołać u osoby poszkodowanej trwałe negatywne skutki i w efekcie doprowadzić do zniszczenia u niej pozytywnego obrazu samej siebie.

Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko osoby doznające przemocy, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy tj. najczęściej dzieci. Tego typu doświadczenia uczą agresywnego stylu zachowania, zwiększają pobudzenie w sytuacjach z elementami agresji, zaburzają poglądy na rozwiązywanie konfliktów.

Najczęściej podejmowane oddziaływania zewnętrzne to: interwencja, schronienie, informacja, edukacja, poradnictwo specjalistyczne, wsparcie emocjonalne, psychoterapia, pomoc socjalna dająca sytuacyjne oparcie dla dalszych działań.

Elementy ryzyka występowania przemocy

Jako przyczyny sprzyjające stosowaniu przemocy w rodzinie możemy wskazać normy społeczne i kulturowe. Przez wieki istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. Na gruncie prawa i polityki społecznej podejmowano próby wyróżnienia przemocy społecznie akceptowanej (dopuszczalnej) i nadużywania przemocy, czy "niewłaściwej" przemocy w rodzinie, co znacznie utrudniało wszelkie próby zajęcia się tym problemem. Jeszcze do niedawna uważano, że przemoc domowa występuje rzadko i wyłącznie w rodzinach patologicznych. Agresję między członkami rodziny traktowano jako jedną z wielu normalnych form zachowania w codziennym życiu. Przemoc stosowana przez osobę dorosłą wobec bliskich (w tym dzieci), postrzegana była jako akceptowany sposób sprawowania nad nimi władzy i kontroli.

Niebagatelny wpływ na stosowanie przemocy w rodzinie ma również dziedziczenie wzorca przemocy z rodziny pochodzenia. Dzieci wychowane w rodzinach w problemem przemocy przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub ofiarami. Uczą się, że najbardziej skutecznym i najlepszym sposobem rozwiazywania konfliktów jest przemoc.

Wpływ na stosowanie przemocy w rodzinie może mieć także nadużywanie alkoholu i innych środków psychoaktywnych. Mogą one powodować zaburzenia kontroli własnego zachowania i utrudniać rozpoznanie własnych emocji i

panowania nad nimi, to jednak alkohol nie jest źródłem przemocy. Uzależnienie nie zwalnia z odpowiedzialności za swoje czyny, mimo że sprawcy często próbują wykorzystać ten fakt jako czynnik usprawiedliwiający ich zachowanie.

Elementami ryzyka, które zwiększają prawdopodobieństwo pojawienia się przemocy w rodzinie są również środowisko społeczne i warunki życia – bezrobocie, trudna sytuacja materialna, złe warunki mieszkaniowe, poważna choroba w rodzinie maja silny i często negatywny wpływ na funkcjonowanie ludzi. Stres i frustracja towarzyszące ww. problemom zwiększają łatwość wpadania w złość, którą najczęściej wyładowuje się na najbliższych.

Cechy osobowości sprawcy przemocy, przede wszystkim brak empatii, niskie poczucie własnej wartości oraz autorytarne poglądy na role w rodzinie i trudności w konstruktywnym rozwiązywaniu problemów powodują łatwość wyrażania negatywnych emocji a co za tym idzie krzywdzenie swoich najbliższych.

Fazy przemocy

Ofiarą przemocy, w szczególności domowej, nie jest się jednorazowo. Przemoc domowa jest rozwijającym się i trwającym przez pewien okres czasu procesem. Proces ten opisać można w trzech następujących po sobie i cyklicznie się powtarzających fazach.

Pierwsza faza to tzw. faza narastania napięcia.

Jej cechą charakterystyczną jest coraz bardziej wyczuwalny wzrost napięcia pomiędzy osobami (sprawcą i ofiarą). Wszystkie złe emocje agresor zaczyna wyładowywać na ofierze, a każdy nawet najdrobniejszy szczegół staje się odpowiednim pretekstem do wszczęcia awantury lub konfliktu. Ofiara przemocy w tej fazie zaczyna wyczuwać niebezpieczeństwo ze strony swojego oprawcy, a każdy atak agresji z jego strony stara się powstrzymać przez przepraszanie oraz dostosowywanie się do jego wymagań. Ponadto w fazie tej oprawca może spożywać więcej alkoholu lub innych substancji odurzających. Często ofiary stają się coraz bardziej nerwowe i niespokojne, mają problemy ze snem, tracą apetyt.

Druga faza nazywana jest fazą gwałtownej przemocy.

Jest ona szczególnie dotkliwa dla ofiary, ponieważ to w tej fazie oprawca daje upust całemu napięciu i agresji, które w nim narastało. Chcąc podkreślić swoją siłę i przewagę, zaczyna bić. Ofiara stara się uspokoić „agresora” i chronić siebie i rodzinę, jednak zazwyczaj nie łagodzi to jego złości i ofiara poddaje się. Z reguły faza ta jest krótka – trwa od kilku godzin do dwóch dni, ale cechuje ją ogromna brutalność. W skrajnych przypadkach skutki są widoczne w postaci siniaków, połamanych kości, ofiara odczuwa również wstyd, upokorzenie, przerażenie i nie może uwierzyć w to, co się stało.

Ostatnią fazą jest faza miodowego miesiąca.

Jest to etap przez który ofiara najczęściej pozostaje w cyklu przemocy. Oprawca zaczyna przepraszać, wyrażać żal i skruchę. Bardzo często „przekupuje” ofiarę prezentami, w przypadku przemocy (mężczyzna − kobieta) wiąże się z wyjściami na kolację, przez co kobieta powoli zapomina o przykrych wydarzeniach i bólu, a także zaczyna odzyskiwać zaufanie do partnera i wierzy w jego poprawę. Faza jest stosunkowo krótka – po jakimś czasie powraca agresja i cykl się powtarza.

Opisane fazy tworzą tzw. „błędne koło przemocy”, przez które ofierze ciężko jest zwrócić się w odpowiednim czasie o pomoc.

Przemoc w aspekcie prawnym, moralnym, psychologicznym i społecznym

Na przemoc w rodzinie można spojrzeć z perspektywy prawnej, moralnej, psychologicznej i społecznej. Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i odpowiednio karane. Zagadnienia przemocy w rodzinie regulują dwa, podstawowe akty: Kodeks Karny oraz Ustawa o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie.

Kodeks Karny określa przemoc fizyczną jako wszelkie działania skierowane przeciw zdrowiu lub życiu ofiary, którą jest osoba najbliższa pozostająca w stałej lub czasowej zależności od sprawcy albo osoba małoletnia (czyli taka, która nie

ukończyła 18 roku życia) lub nieporadna ze względu na swój stan psychiczny lub fizyczny. Fizyczna przemoc to także przemoc seksualna polegająca na wymuszaniu współżycia czy takich jego form, które nie są akceptowane przez ofiarę. Jeżeli sprawca dopuszcza się gwałtu, który także w małżeństwie jest przestępstwem, może odpowiadać na podstawie przepisów kodeksu karnego. Znęcanie się psychiczne to wszelkie działania charakteryzujące się poniżaniem, wzbudzaniem poczucia zagrożenia, a także przemoc ekonomiczna wyrażająca się niezaspokajaniem potrzeb materialnych, uniemożliwianiem podjęcia pracy czy pozbawianiem dochodów. Do zaistnienia przestępstwa wystarczy dopuszczenie się przez sprawcę jednego rodzaju przemocy: fizycznej lub psychicznej.

W praktyce społecznej i prawnej zapisy zawarte w Kodeksie Karnym okazały się niewystarczające stąd też w Ustawie o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie zdefiniowano pojęcie przemocy w rodzinie celem zwiększenia skuteczności działań wobec sprawców przemocy, a także zapobiegania samemu zjawisku.

Perspektywa moralna pokazuje, że dokonywanie przemocy jest złem, polegającym na krzywdzeniu słabszego. Sprawca powinien podlegać sankcjom własnego sumienia i potępieniu ze strony innych. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania osobom doznającym przemocy.

Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę w pomaganiu ofiarom i sprawcom w wyzwoleniu się z niej i w naprawieniu szkód, jakie poczyniła w ich życiu.

Spojrzenie to zwraca również uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacyjne sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą i ofiarą, na odczuwanie przez osoby doznające przemocy skutków przemocy, a także na możliwości wyjścia z przemocy.

Nie ma takiej formy przemocy, która nie miałaby konsekwencji odczuwalnych w danej społeczności. Sukcesywny spadek poziomu rozwoju jednostki skutkuje obniżeniem poziomu aktywności jednostki w społeczeństwie, co w rezultacie

przesądza o rozwoju państwa lub jego braku. Jeśli przemoc ma miejsce w rodzinie, to zawsze będzie pokrzywdzona szersza grupa ludzi. Bardzo często zaczyna się od braku więzi i relacji w rodzinie, potem zaniku relacji wśród znajomych czy w sąsiedztwie, co ostatecznie implikuje brak zaangażowania w życie społeczności lokalnej.

Stereotypy na temat przemocy

Mniej więcej 10% Polaków zgadza się z poniższymi stwierdzeniami, a więc w pewnym sensie uznaje je za normalne, a co za tym idzie nie wskazujące na występowanie przemocy w rodzinie. Najczęściej wymienianymi przez ekspertów stereotypami na temat przemocy w rodzinie są następujące zdania:

- szarpanie, czy popychanie współmałżonka, to jeszcze nie są przejawy przemocy w rodzinie;
- o przemocy można mówić tylko wtedy, gdy widoczne są ślady na ciele ofiary np. siniaki, rany itp.;
- rodzice mają prawo bić swoje dzieci;
- pogróżki i zastraszanie partnera nie świadczą o przemocy wobec niego;
- mąż ma prawo decydować o tym, z kim jego żona może się kontaktować, a z kim nie.
- obsesyjna zazdrość to przejaw miłości wobec partnera;
- obrażanie partnera, wyzwiska, to normalna rzecz, podczas sporu między małżonkami;
- w sprawach seksu żona zawsze powinna zgadzać się na to, co chce mąż;
- gwałt w małżeństwie nie istnieje;
- wydzielanie pieniędzy i kontrolowanie wszystkich wydatków, to przejaw gospodarności współmałżonka.

Jednym z najczęściej wymienianych przez ekspertów stereotypem na temat przemocy w rodzinie jest ten dotyczący tego, kogo to zjawisko dotyczy. Specjaliści wyraźnie podkreślają, że przemoc w rodzinie, jako zjawisko dotyczące środowisk patologicznych, jest mitem.

„Jak ktoś myśli, że przemoc w rodzinie, ofiara przemocy to jest jakaś patologia, tam gdzie jest pijaństwo, jakieś meliny i tak dalej, to niech sobie to odpuści, nie ma takiego myślenia. Bo przemoc dotyczy dosłownie wszystkich warstw społecznych, wszystkich. Przez 25 lat przerabiałem ofiary przemocy, czy sprawców przemocy na najróżniejszym statusie społecznym. Czy to był polityk, mówimy o sprawcach, czy to był jakiś radny, czy lekarz, ordynator, czy prawnik, czy kupę wojskowych oficerów, czy policjanci, czy pracownik służby więziennej, to tak bym mógł jechać, jechać i jechać. A jak chodzi o ofiary przemocy to tak samo, czy to były panie bizneswoman, bo ostatnio miałem trzy takie, które pełnią wysokie stanowiska, takie kierownicze i w sensie statusu społecznego. Czy to były nauczycielki, czy pielęgniarki, czy same pracowniczki socjalne, psycholożki. To z każdej grupy społecznej. [Bydgoszcz, NGO]

3. Założenia programowe

Podstawy prawne

Dokumenty Rady Europy:

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 r.
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 r.
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

Dokumenty krajowe normujące problematykę przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi .
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie .
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 (Uchwała Rady Ministrów nr 76 z 29 kwietnia 2014 r.).
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2016 - 2020.
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny.
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego
- Rozporządzenia wykonawcze:
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie.
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie.

Dokumenty gminne:

- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020.
- Uchwala Nr XXXV/306/2020 Rady Gminy Raszyn z dnia 18 grudnia 2020 roku w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Adresaci Programu:

- osoby doświadczające przemocy w rodzinie,
- osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- świadkowie przemocy w rodzinie,
- instytucje zajmujące się pomocą rodzinie,
- organizacje pozarządowe,
- społeczność lokalna.

Realizatorzy Programu

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Pełnomocnik Wójta ds. Profilaktyki Uzależnień,

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raszynie,
- Komisariat Policji w Raszynie,
- Kuratorska Służba Sądowa przy Sądzie Rejonowym w Pruszkowie,
- Raszyńskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich Klub ARKA,
- Szkoła Podstawowa w Raszynie,
- Zespół Szkolno - Przedszkolny w Ładach ,
- Szkoła Podstawowa w Sękocinie,
- Przedszkole „Pod Topolą”
- Przedszkole „ W Stumilowym Lesie”,,
- Przedszkole „Wyspa Skarbów”,
- Przedszkole w Sękocinie,
- Przedszkole w Falentach,
- Ognisko Wychowawcze w Jaworowej,
- Świetlica Środowiskowa „Świetlik” w Rybiu,
- Centrum Kultury Raszyn,
- Centrum Sportu Raszyn,
- Redakcja Kuriera Raszyńskiego.

Zasoby

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy,
- Urząd Gminy- Pełnomocnik Wójta ds. Profilaktyki Uzależnień,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raszynie,
- Komisariat Policji w Raszynie,
- Komenda Powiatowa Policji w Pruszkowie,
- Prokuratura Rejonowa,
- Sąd Rejonowy w Pruszkowie - Kuratorska Służba Sądowa ,
- szkoły i przedszkola,
- służba zdrowia,

- Raszyńskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich Klub Arka,
- Zespół Ośrodków Wsparcia w Piastowie,
- Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia,
- Okręgowa Izba Radców Prawnych w Warszawie.

4. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie

W gminie Raszyn jest opracowany i wdrożony system przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W latach 2011 – 2020 realizowane były wszystkie zadania wynikające z ustaw, rozporządzeń oraz innych aktów prawnych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie są podejmowane w szczególności w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzą przedstawiciele:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,

- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

- Komisariatu Policji w Raszynie,

- oświaty,

- służby zdrowia,

- organizacji pozarządowych,

- Kuratorskiej Służby Sądowej.

Realizowane cele w pracy Zespołu Interdyscyplinarnego

- realizacja założeń ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i procedury „Niebieskie Karty”,

- poprawa przepływu informacji i organizacji działań na rzecz osób doznających przemocy w rodzinie,
- poprawa jakości i efektywności współpracy,
- inicjowanie i realizacja działań wpisanych w Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,

Każda z instytucji i organizacji podejmuje działania w ramach swoich kompetencji i możliwości oraz zgodnie z zakresem przepisów prawnych regulujących zakres ich działalności.

Realizowane działania w ramach Programu mają duże znaczenie przy kreowaniu przyszłych priorytetów w walce ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Jednym z kluczowych osiągnięć, które dotychczas udało się zrealizować zarówno na szczeblu centralnym, jak i samorządowym, jest podejmowanie współpracy oraz branie odpowiedzialności za tę problematykę przez różne resorty zaangażowane w realizację Programu, ale również przez służby pracujące w środowiskach lokalnych. Wprowadzenie tego typu rozwiązań daje gwarancję skuteczności podejmowanych działań oraz stworzenia optymalnych rozwiązań w zakresie walki ze zjawiskiem przemocy w rodzinie.

Realizacja działań w ramach Programu w sposób znaczący wpłynęły na zmianę świadomości społecznej. Ujawnianie przypadków przemocy w rodzinie świadczy o poszerzeniu wiedzy na temat tego zjawiska. Ponadto każdy zgłoszony przypadek przemocy w rodzinie to odpowiedź społeczeństwa na brak przyzwolenia na to zjawisko, to świadomość, że przemoc w rodzinie jest przestępstwem.

Do 2011 roku procedura Niebieskiej Karty funkcjonowała tylko w Policji. Rozszerzenie podmiotów uprawnionych do realizacji procedury spowodowało znaczny wzrost ilości postępowań.

Poniższa tabela przedstawia dane statystyczne realizacji procedury Niebieskiej Karty.

Dane statystyczne realizacji procedury NK w Poszczególnych latach.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba prowadzonych procedur NK **Liczba nowych procedur NK** Policja GOPS Oświata Oś. Zdrowia GKRPA	**-** **1** 1 0 0 0 0	**2** **2** 2 0 0 0 0	**19** **17** 10 3 3 0 1	**46** **27** 15 2 4 2 4	**76** **24** 17 5 2 0 0	**98** **27** 17 6 4 0 0	**91** **24** 12 7 3 0 2	**82** **27** 7 10 7 0 3	**78** **20** 7 5 3 2 3	**78** **23** 9 9 1 2 2
Osoby dotknięte przemocą w rodzinie Kobiety Mężczyźni	**5** 2 3	**7** 5 2	**23** 19 4	**39** 26 13	**68** 50 18	**63** 44 19	**33** 22 11	**51** 34 17	**30** 23 7	**34** 24 10
Osoby stosujące przemoc w rodzinie Kobiety Mężczyźni	**1** 0 1	**2** 0 2	**10** 1 9	**28** 5 23	**23** 4 20	**30** 7 23	**26** 9 17	**29** 7 22	**24** 4 20	**26** 9 17
Liczba zamkniętych procedur NK	0	0	0	0	5	31	36	24	23	29
Liczba spotkań ZI	-	1	4	4	4	4	5	4	4	4
Liczba powołanych grup roboczych	-	3	18	27	24	27	24	27	20	23
Liczba spotkań grup roboczych	-	-	17	58	51	69	74	88	64	64

Powołanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w listopadzie 2011 roku spowodowało właściwe, wspólne działania skierowane przeciw zjawisku przemocy. Procedura Niebieskiej Karty objęła uzasadnione i udokumentowane przypadki stosowania przemocy

domowej.

Wzrost skuteczności funkcjonowania Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przekłada się na rosnącą świadomość społeczną i większą ilość zgłoszeń stosowania przemocy, do tej pory przemilczanych, ukrywanych i wstydliwych.

Charakterystyka wiekowa osób doświadczających przemocy w procedurze Niebieska Karta

rok		ogółem	do 18 r. życia	od 18 do 67 lat	od 67 lat
2013	kobiety	26	5	20	1
	mężczyźni	13	8	5	0
2014	kobiety	50	10	27	13
	mężczyźni	18	10	7	1
2015	kobiety	44	15	24	5
	mężczyźni	19	13	5	1
2016	kobiety	22	9	12	1
	mężczyźni	11	7	3	1
2017	kobiety	34	12	15	7
	mężczyźni	17	11	6	0
2018	kobiety	23	4	14	5
	mężczyźni	7	5	0	2
2019	kobiety	24	5	16	3
	mężczyźni	10	6	2	2

Charakterystyka wiekowa osób stosujących przemoc wobec których wszczęto procedurę Niebieska Karta

rok		ogółem	do 18 r. życia	od 18 do 67 lat	od 67 lat
2013	kobiety	5	0	5	0
	mężczyźni	23	0	22	1
2014	kobiety	4	0	4	0
	mężczyźni	19	0	19	0
2015	kobiety	7	0	5	2
	mężczyźni	23	0	20	3
2016	kobiety	9	0	9	0
	mężczyźni	17	0	17	0
2017	kobiety	7	0	7	0
	mężczyźni	22	0	19	3
2018	kobiety	4	0	4	0
	mężczyźni	20	0	19	1
2019	kobiety	9	0	9	0
	mężczyźni	17	0	17	0

Trzeba pamiętać, że nie ma jednej przyczyny przemocy w rodzinie. Do przemocy dochodzi w wyniku współwystępowania i wzajemnego oddziaływania na siebie różnych czynników; społecznych, kulturowych i psychologicznych. Najczęściej procedurę Niebieskiej Karty wprowadzano z powodu podejrzenia przemocy spowodowanej nadużywaniem alkoholu i konfliktami między małżonkami co najczęściej przekładało się na przemoc wobec dzieci.

Powody wszczęcia procedury NK

Powód wszczęcia procedury NK	2016	2017	2018	2019

Nadużywanie alkoholu	13	15	10	13
Prowadzona sprawa rozwodowa	3	2	1	1
Konflikt małżeński	4	2	-	2
Podejrzenie przemocy wobec dzieci	3	5	2	3
Podejrzenie przemocy wobec rodziców	1	2	4	1
Konflikt na tle majątkowym	-	1	3	3

Istotną pomocą w profilaktyce przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy, który prowadzi działalność skierowaną do wszystkich mieszkańców Gminy Raszyn, a w szczególności osób będących w kryzysie, uzależnionych od alkoholu i innych środków odurzających, osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc oraz członków ich rodzin. Do zadań Punktu należy między innymi:

- wstępna diagnoza i ocena sytuacji rodzinnej zgłaszających się osób,
- udzielanie konsultacji i porad psychologicznych i psychoterapeutycznych,
- motywowanie do podjęcia leczenia w tym do leczenia odwykowego oraz kierowanie do specjalistycznych placówek,
- inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej,
- prowadzenie w środowisku działań informacyjnych i edukacyjnych.

Dane statystyczne Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy

rok	Liczba osób objętych konsultacjami psychologa	Liczba godzin konsultacji psychologicznych	Liczba innych konsultacji udzielonych w Punkcie
2012	120	216	104

2013	120	180	180
2014	160	258	253
2015	110	216	254
2016	82	246	1300
2017	76	240	720
2018	74	226	820
2019	82	240	740

Analiza SWOT

Analiza SWOT to autodiagnoza obejmującej posiadane przez Gminę Raszyn słabe i mocne strony, w zakresie realizacji swoich zadań, a także szanse i zagrożenia płynące z otoczenia Gminy, które mogą realizację zaplanowanych działań wspierać lub utrudniać. Przygotowana poniżej analiza SWOT stanowi próbę takiej właśnie autodiagnozy i służyć ma przede wszystkim temu, by planowane przez Gminę działania można było przeprowadzać w oparciu o rzeczywiste zasoby, a ewentualne braki w tychże zasobach można było identyfikować i w miarę możliwości uzupełniać. Przy konstruowaniu analizy SWOT uwzględniono również stan lokalnych zasobów instytucjonalnych i kadrowych, umożliwiających prowadzenie działalności profilaktycznej i terapeutycznej.

S (strengths) – mocne strony:	**W (weaknesses) – słabe strony**

- systemowa zmiana sposobu postrzegania problemu przemocy w rodzinie z zagadnienia podlegającego osobno poszczególnym podmiotom na zagadnienia interdyscyplinarne, która umożliwia współprace różnych instytucji,
- wystarczające środki finansowe pochodzące z opłat za sprzedaż alkoholu,
- zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy odpowiedniego dostępu do pomocy terapeutycznej oraz wsparcia psychologicznego i prawnego w Punkcie Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy,
- współpraca z kuratorami sądowymi,
- realizowanie wśród rodziców, nauczycieli działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- rozwinięta sieć placówek oświatowo-wychowawczych, będących partnerami i realizatorami programów profilaktycznych i zadań z zakresu przeciwdziałania działaniom ryzykownym,
- funkcjonowanie na terenie gminy organizacji pozarządowych- Raszyńskiego Stowarzyszenia Rodzin Abstynenckich Klub ARKA i nieformalnego stowarzyszenia (AA),

- brak diagnozy zagrożeń społecznych oraz pogłębionej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Raszyn,
- brak jednolitej wykładni przepisów dotyczących procedury Niebieskiej Karty,
- niedostateczna wiedza społeczności lokalnej związanej z przemocą w rodzinie,
- niedostateczna współpraca na poziomie instytucji, dbanie o realizację zadań statutowych i mniejsze angażowanie się w działania profilaktyczne i pomocowe,
- niechęć mieszkańców do współpracy z odpowiednimi instytucjami lub służbami np. Policją,
- brak narzędzi wpływu na osoby stosujące przemoc, co powoduje, że skuteczność oddziaływania w znaczącym stopniu zależy od ich dobrej woli,
- nowe problemy społeczne: cyberprzemoc, uzależnienie od gier komputerowych i portali społecznościowych, itp.,
- niewystarczający poziom wiedzy i kompetencji rodziców w zakresie pełnienia funkcji wychowawczych przede wszystkim w środowiskach rodzin zagrożonych i dotkniętych problemami uzależnień i ubóstwa,
- wykonywanie zadań antyprzemocowych w Zespołach Interdyscyplinarnych i Grupach Roboczych, w godzinach pracy i w ramach obowiązków służbowych

O (opportunities) – szanse	**T (threats) – zagrożenia**

- ograniczenie zjawiska przemocy dzięki istniejącym rozwiązaniom prawnym i organizacyjnym,
- zwiększanie roli i znaczenia Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy,
- wzrost świadomości osób doświadczających przemocy o przysługujących im prawach,
- reintegracja sprawców przemocy dzięki programom terapeutycznym i korekcyjno - edukacyjnym
- dostępność ośrodków terapeutycznych dla osób uzależnionych,
- zwiększająca się świadomość społeczna na temat problemów uzależnień i przemocy,
- współpraca z ośrodkami leczenia uzależnień w Pruszkowie oraz Zespołem Ośrodków Wsparcia w Piastowie,
- funkcjonowanie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie
- zwiększające się możliwości kształcenia i podnoszenia kompetencji realizatorów Programu,
- możliwość wykorzystania opracowanych dla funkcjonariuszy Policji i pracowników oświaty kwestionariuszy szacowania ryzyka oraz algorytm występowania przemocy w

- obecność w świadomości społecznej stereotypów na temat przemocy,
- wzrastający poziom frustracji wśród realizatorów wynikający z przekonania o braku długofalowej skuteczności działań,
- brak szybkiego dostępu do leczenia w wyspecjalizowanych placówkach lecznictwa odwykowego,
- niewydolność organów wymiaru sprawiedliwości w zakresie egzekucji prawa i niedostateczna współpraca z ich strony,
- rosnące spożycie środków psychoaktywnych, w tym alkoholu, które może skutkować wzrostem liczby osób uzależnionych stosujących przemoc,
- brak uregulowań prawnych pozwalających na skuteczne egzekwowanie uczestnictwa w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych osób stosujących przemoc w rodzinie
- niechęć do podejmowania terapii przez osoby stosujące przemoc, brak metod egzekwowania od sprawcy przemocy stawiania się na wezwanie Zespołu Interdyscyplinarnego.
- utrzymujący się stan pandemii COVID- 19.

5. Rekomendacje

Na podstawie analizy diagnozy i analizy SWOT a także wniosków z monitoringu dotychczasowego Programu zostały sformułowane następujące rekomendacje:

- opracowanie diagnozy zagrożeń społecznych oraz pogłębionej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie dla całej Gminy Raszyn. Bez tych dokumentów działania będą planowane w sposób przypadkowy, bez oparcia na rozpoznaniu aktualnych potrzeb.
- prowadzenie systematycznych działań informacyjnych i edukacyjnych podnoszących świadomość społeczną w zakresie przyczyn i skutków przemocy oraz możliwości reagowania społeczeństwa na przypadki przemocy w rodzinie i znajomości miejsc w których możliwe jest uzyskanie pomocy,
- rozwijanie kompleksowej oferty pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie, rozwijanie oferty dla osób stosujących przemoc w celu zmiany ich zachowań, uwzględniającą diagnozę przyczyn stosowania przemocy,
- kontynuowanie działań wzmacniających koordynacje i podnoszących efektywność współpracy interdyscyplinarnej realizatorów Programu poprzez zapewnienie różnych form doradztwa i wsparcia edukacyjnego.

6. Cele i zadania Programu.

1. Cel główny Programu.

Celem głównym Programu jest zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie i problemów z nim związanych na terenie Gminy Raszyn.

2. Cele szczegółowe

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
2. Ochrona i pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie.

3. Oddziaływanie wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie i sprawców przemocy.
4. Podnoszenie kompetencji i wspieranie współpracy realizatorów Programu.

Cele szczegółowe (działania, mierniki realizowanych działań i celów, realizatorzy i partnerzy) opisano jako **załącznik nr 1 do Programu.**

Rodzaje działań.

- działania interwencyjne – opiekuńcze i terapeutyczne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie oraz pouczające i izolujące kierowane do sprawców przemocy.
- działania wspierające – psychologiczne, terapeutyczne i inne, kierowane do ofiar i świadków przemocy w rodzinie.
- działania edukacyjno – korekcyjne kierowane do osób uwikłanych w przemoc domową, nie radzących sobie z agresją w stosunku do członków rodziny.
- działania profilaktyczne – diagnozujące, informacyjne, edukacyjne, kierowane do ogółu społeczeństwa, a także do osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie.

7. Zakładane efekty

Realizując działania zawarte w Programie Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2021- 2025 planuje się osiągnąć następujące efekty:

- zmniejszenie rozmiarów przemocy w rodzinie,
- poprawa dostępu do informacji,
- poprawa bezpieczeństwa rodzin,
- poprawa warunków rozwojowych dla dzieci i młodzieży,
- podniesienie poziomu wiedzy dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie,
- spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie,

- pogłębienie wiedzy społecznej o zjawisku przemocy w rodzinie i sposobach radzenia sobie z tym problemem,
- promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy,
- zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
- wzrost liczby osób profesjonalnie pomagających ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie.

8. Finansowanie Programu

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w gminie Raszyn na lata 2021-2025 są środki własne Gminy, w tym wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz środki z budżetu państwa i województwa przeznaczone na realizacje zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

9. Ewaluacja Programu

Ewaluacja ma dostarczyć informacji, czy cele programu są właściwie realizowane, jaka jest trafność przyjętych sposobów realizacji, jaka skuteczność i efektywność Programu oraz wskazać potrzebne zmiany na przyszłość. Program ma charakter otwarty. Zmieniające się uwarunkowania prawne i organizacyjne mogą wpłynąć na konieczność jego uzupełnienia.

W trakcie realizacji programu powinno się **s**ystematyczne zbierać i analizować dane dotyczące jego realizacji.

LITERATURA

1. Psychologiczne aspekty przemocy domowej, Jerzy Mellibruda
2. Przemoc w rodzinie- sytuacja osób doznających przemocy, opracowanie PARPA
3. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa mazowieckiego, Zeszyty Naukowe SGSP 2019, Nr 69/1/2019, kpt. dr Monika

Wojakowska Wydział Inżynierii Bezpieczeństwa Cywilnego Szkoła Główna Służby Pożarniczej lic. Monika Parada,
4. Przemoc w rodzinie – kryzys autorytetu czy nieskuteczne kształtowanie bezpieczeństwa społeczności lokalnych,
5. Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie, Raport Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej- 2019 rok.

- Udostępnij
- Tweet
- Drukuj
- PDF